

l'altra, o altrament és gairebé impossible de destriar de segur en quina es pensa de les dues coses; en alguns casos el context mateix, que dono a bastament, ho deixa distingir sense comentari. Almenys és segur que el mot es troba sempre en plural, en català (si no és en data molt tardana), i això és el que explica fonèticament que es mantingués la -e final (que altrament es perd en la nostra llengua), com es mantingué en *meses*, plural de MENSES, o el sufix *-eses* de *-ENSES* (més tard substituït per *-esos* en els masculins), mentre que els femenins mantingueren l'*-es* arcaic, incorporant-se inconscientment als plurals femenins en *-es* de *-AS* (cf. *coces* CALCES i algun altre cas).

«Jo havia ordenat entre mi mateix que si les *messes* eran fetes e les gents havien recullits los blats, que-ns partíssem d'assí», Desclot (§ 147, NCL. iv, 174.8); «crema cases e *meses*, e tala vinyes e arbres», *Usatges* (NCL., p. 111); «aquest regoneximent e pesar del pa, se deu axí fer, quan són fèries de *meses* e venemes, com en altre temps», *CostTort.* (Ol., p. 397); «él més foc en les *messes* d'un seu tutor», *VidesR.*, 146v1 (n. 85, trad. *segetes*); «esperats al menys entró a les *meses*, e ladoncs veurem en quina manera hi van los fets, que ladoncs ne porets triar ço que-ns en valla més --- escrita en Elx, 10 --- de març», a. 1300 (*BABL* III, 201).

Ss. XIV-XVI: «Sabeu que quatre mesos ha a passar tro al temps del segar? --- ans vos dic certament que ja és lo temps de les *messes* --- en estes *messes* ha gran fruyt ---», StVicentF (*Quar.*, 163.156); «la almoyna --- sembla açí; e açí cuyll e en paradís --- manera ha de sement gitada en terra, qui appar perduda, e ella aporta guany a deu vegades més», Eiximenis (*Dones*, 332, 227r1); «se alegren aquells qui tenen les *messes* abundoses dins lurs graners», Boliver (*Excitatori*, 44); «com les *messes* del any passat, e encara aquelles del present any són stades molt poques, aquesta terra és freturosa de forments, e nosaltres stam no ab poca conguxa», ross., 1456 (*RLR* L, 200); «dos eran anualment las épocas --- de las guardias y atalayas de carácter periódico: el tipo de la siega --- *guaytes y talaies de les messes*», Eiv., c. 1505 (Macabich, *Feudalismo*, 45).

Avui *messes* és una paraula morta a Bna. i a gran part del Continent, mentre que resta viva en el bisbat de Vic i viva i fins popular a Mallorca. Si bé en general continua susceptible d'ús literari pertot; veg. detalls en Rokseth, *La Culture des Céréales à Majorque*, i la trad. de Mireia per M. Ant. Salvà (que curà d'aclarir-ho en el glossari): «*messes*: els blats qui són a punt de segar»; més singular la forma en què AMAlcover ho posa a la boca dels segadors de Lluçmajor: «en venir les *meses* del segar ---» (*B DLC* XIV, 206).

És modern i resta rar el singular *messa*, extret de *messes* analògicament; se'n serví Verdaguer en un gran vers de l'*Atl.*: «semblan brugentes ones d'arrasadora mar / --- / Axí, arranant sa dalla, la Mort ajau sa *messa*, / a cada cop que venta n'hi ha de menys un clap: / ab sanc dels fills l'Atlàntida s'abeura, y a la

fressa / dels crits, ferir y caure, tremeix de cap a cap» (III, 39a; ja en l'esborrall de 1867 «com dallayre va capdellant la *messa*»); també en una narració havia escrit «com si en cada mà (dels segadors) se bellugàs una flama viva que, per tots quatre cayres revifada pel vent, anés devorant la *messa*» (si bé després hi passà ratlla, deixant *devorant-la*; p. p. Casac. *Ecrits Inèdits*, 1958 I, 121). Ja n'hi hagué algun antecedent relativament antic: «Si de propi ha - seguezca els oficis / --- / e no visit - les dones que confessa / perquè no pos - faus en estranya *messa*», Fc. Prats, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* II, 160.54.12). Però Verdaguer també l'usava en plural (potser en aquell cas l'hi ajudà la rima): «--- argelagars, / en sortir-se de mare lo riu que Egipte rega / no axí depressa arrasa les *messes* y palmars» (versió de 1867, *Atl.* I, 35d, si bé el 1877 canvià tot el vers).

DERIV.: *Messeguer*, junt amb el cast. dial. *mese-guero* i gascó *messeguè*, suposa un ll. vg. *MESSICARIUS, pròpiament 'guarda-messes' [c. 1300]: figura en dos docs. de Balaguer, un d'entre 1313 i 1337, i l'altre de 1311, segons el qual els paers d'aqueixa ciutat podien nomenar «*vinyòsols* o *messeguers*» és a dir 'guardatermes' (Sanahuja, *Ci. de Balaguer*, 108): aquell mot és una ultracorrecció de *vinyò(v)ol* 'guarda-vinyes' i també en l'altre (*BABL* XII, 524) els anomenen en relació amb la *vinyovolia*. Des de llavors apareixia també estereotipat com a malnom o NP: *Arnaul Messeguer*; o, en llatí, *Arnaldus Messeguerii* figura com a camarlenc de Jaume II els anys 1299, 1313 i ss. (Finke, *Acta Ar.* III, 75, 239).

Avui ja a penes és català: no és conegut a la Vall de Cardós, però sí *meseguero* a Benasc (Ferraz, 78), *mesegé* a la Vall d'Aran, i a la de Luixon, si bé força antiquats a totes dues, i en el Bearn; en altres valls gascones en veig dades ja un poc antigues: *messegué* apreciador de tares i danys en una commune, a. 1669, en el Gers (Polge, *Mél. Phil. Gersoise*, 1962, 45); i, amb un sentit com en català en el Comenge, *messeguiers* a. 1665, i «los *messagués* qui sont en nombre suffisant per gardar et conserver los fruits de la terre», a. 1542 (docs. p. p. Mondon, *Grande Cbarte de St. Gaudens*, pp. 171, 181, 152). L'arag. *messaguero* ja es documenta a mj. S. XIII, i n'hi ha dades soltes en diverses regions castellanen en el S. XVI i modernament (*DECH* IV, 74a10-14 i n. 2).

En relació amb *messa*, espècie de paret que es fa amb les brases d'una plaça carbonera (Guilleries, *DAG.*), i ast. or. *mesar* 'arrancar la herba seca apilada' (*DECH* IV, 74a29), potser en deriva *messar* «ocupar la carretera» (Poboleda, *BuCIPIrTssa*. II, 170) 'abstruir el pas d'un camí' (*BDC* XXXII, 164) suposant que vingui de la idea de 'apilar l'herba dallada'. *Messadora*.
+*Meixons* 'collita de les messes, la sega' ross., plural del ll. MESSIO, -ONIS id., d'on provenen també el fr. *moisson* i l'oc. *meisson* (ant. i prov. mod. *meissoun*) id.: «exceptat fires e venímies e *maixons*», Ordona-ments de Perpinyà de 1284-89 (*RLR* IV, 509), «d'aquí avant, de fèries, de *maixons* ni de venímies sien preses a la Cort clams», ross. 1309; «que-ls homes qui